

L'exercici professional de la geografia a Catalunya: estat actual i perspectives de futur

Elena Rodríguez

*Generalitat de Catalunya
Vicepresidenta de l'AGPC, 2013-*

Sergi Cuadrado

*Universitat Autònoma de Barcelona
President de l'AGPC, 2013-*

Josep Gili

*Tecnogeo (Grup Absis)
Soci de l'AGP*

Enric González

*Generalitat de Catalunya.
Soci de l'AGPC*

Carme Miralles

*Universitat Autònoma de Barcelona.
Sòcia de l'AGPC*

Antoni Larrull

*Gabinet Gaudi SL.
Soci de l'AGPC*

Marta Pallarés

*Consultora independent
Sòcia de l'AGPC*

Resum

El dia 21 de novembre de 2013 va tenir lloc la segona taula rodona realitzada en el context de la celebració del 25è aniversari de l'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya (AGPC). Aquest acte es va plantejar com una oportunitat per a reflexionar sobre l'exercici professional de la geografia a Catalunya. La taula rodona va aplegar professionals, procedents de tres àmbits diferents (empresa, universitat i administració) de diferents punts de Catalunya. L'objectiu de l'article és fer una aproximació fidel al que va ser la taula rodona i deixar constància de les consideracions realitzades sobre l'estat actual de la geografia professional i les perspectives de la professió.

Paraules clau: Geografia professional, Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya, Col·legi de Geògrafs, Catalunya.

Resumen: *El ejercicio profesional de la geografía en Cataluña: estado actual y perspectivas de futuro*

El día 21 de noviembre de 2013 tuvo lugar la segunda mesa redonda realizada en el contexto de la celebración del 25 aniversario de la Asociación de Geógrafos Profesionales de Cataluña (AGPC). Este acto se planteó como una oportunidad para reflexionar sobre el ejercicio profesional de la geografía en Cataluña. La mesa redonda reunió a profesionales procedentes de tres ámbitos (empresa, universidad y administración) de diferentes puntos de Cataluña. El objetivo del artículo es hacer una aproximación fiel a lo que fue la mesa redonda y dejar constancia de las consideraciones realizadas sobre el estado actual de la geografía profesional y las perspectivas de la profesión.

Palabras clave: Geografía profesional, Asociación de Geógrafos Profesionales de Cataluña, Colegio de Geógrafos, Cataluña.

Abstract: *Geography as a professional activity in Catalonia: current status and future perspectives*

The 21th of November of 2013 took place the second roundtable organized in the context of the 25th anniversary of the Association of Professional Geographers of Catalonia (AGPC). The aim of this act was to present an overview of the practice of Geography as a professional activity in Catalonia. The event brought together different professionals belonging to three areas (business, university and government) and coming from different parts of Catalonia. The aim of this paper is to provide an accurate review of the contents of the discussion and record the considerations about the current status of professional Geography and its future perspectives.

Keywords: Professional Geography, Professional Association of Geographers of Catalonia, Professional Association of Geographers, Catalonia.

* * *

Introducció

El 21 de novembre de 2013 va tenir lloc, al centre cívic Pati Llimona de Barcelona, la segona taula rodona realitzada en el context de la celebració del 25è aniversari de l'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya (AGPC)¹, entitat pionera a Catalunya i a l'Estat, amb una dilatada trajectòria de treball per a la millora del reconeixement professional i la defensa del col·lectiu dels geògrafs i les geògrafes al nostre país.

A diferència de la primera taula rodona, que va tenir un caràcter retrospectiu²,

1. La transcripció de les intervencions dels diversos ponents ha anat a càrrec d'Elena Rodríguez i Sergi Cuadrado. Elena Rodríguez va ser la presentadora i moderadora de l'acte. Sergi Cuadrado ha tingut cura de la preparació del text del present article. Josep Gili, Enric González Milà, Carme Miralles, Antoni Larrull i Marta Pallarès han revisat la transcripció de la seva intervenció per a la seva publicació. L'AGPC agraeix a la Societat Catalana de Geografia la cessió de l'espai a la revista *Treballs*.

2. Podeu llegir l'article sobre la primera taula rodona, titulat "L'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya (AGPC), 25 anys al servei dels professionals de la geografia i del territori" en aquest mateix número de *Treballs*.

la segona es va plantejar com una oportunitat per a contrastar diversos punts de vista i reflexions sobre l'exercici actual de la geografia i les perspectives de futur de la professió.

L'acte va aplegar professionals membres de l'AGPC, procedents de tres àmbits (empresa, universitat i administració), vinguts des de diferents punts de Catalunya. Per ordre d'intervenció:

- *Josep Gili Prat*, llicenciat en Geografia (UAB), postgraduat en ordenació del territori i urbanisme (UPC) i en direcció de negocis (IESE *Business School*). És director general de Tecnogeo (Grup ABSIS), consultora TIG amb seu a Barcelona, especialitzada en el desenvolupament de solucions de gestió d'informació geoespacial per a empreses i administracions públiques. Entre els treballs realitzats per l'empresa es poden destacar el desenvolupament del RPUC (Registre de Planejament Urbanístic de Catalunya), del MUC (Mapa Urbanístic de Catalunya) i del SITAND (Sistema d'Informació Territorial d'Andorra). És també professor associat del Departament de Geografia de la UAB.

- *Enric González Milà*, llicenciat en Geografia i Història (UB). És cap del Servei d'Empresa dels Serveis Territorials del Departament d'Empresa i Ocupació a Girona, on exerceix funcions de gestió en els àmbits de seguretat industrial, automòbils, meteorologia, activitats radioactives, mines, energia, comerç i turisme. Anteriorment va ser funcionari dels departaments de Política Territorial i Obres Públiques, Cultura, Economia i Finances, i Empresa i Ocupació, i va desenvolupar tasques de planificació del territori, de programació i execució d'infraestructures públiques, de gestió de patrimoni, de planificació i gestió territorial del turisme i de gestió pública de serveis i equipaments.

- *Carme Miralles Guasch*, doctora en Geografia (UAB). És professora titular del Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona, on ha impartit classes de grau, màster i doctorat, i ha dirigit nombrosos projectes de recerca relacionats amb la mobilitat i el transport. És autora de nombroses publicacions sobre mobilitat, transport públic i xarxes urbanes, entre les quals destaca el llibre *Ciudad y transporte. El binomio imperfecto*, publicat per l'editorial Ariel l'any 2002, i guardonat com a millor llibre d'economia en la VIIa edició del Premi Joan Sardà Dexeus de la Revista *Econòmica de Catalunya*. Va ser directora de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona, entre el 2004 i el 2008.

- *Antoni Larull Chisimanas*, llicenciat en Geografia i Història –especialitat en Geografia Humana– (UdL), postgraduat en gestió del territori, paisatge i medi ambient (UOC) i gestió del desenvolupament rural (Unizar). És consultor de l'empresa Gabinet Gaudí SL, amb seu a Reus, dedicada al desenvolupament de projectes per a les administracions públiques, fonamentalment del món local. Ha exercit com a geògraf professional durant quinze anys, tant en l'esmentada empresa com en l'exercici lliure de la professió. Els seus àmbits de treball han estat la mobilitat, la promoció econòmica i el desenvolupament

local, la planificació estratègica territorial i l'anàlisi d'equipaments i infraestructures urbanes i rurals.

• *Marta Pallarès Blanch*, doctora en Geografia (UAB). Està especialitzada en desenvolupament local i planificació estratègica, estudis del territori i estudis de gènere. Combina la professió aplicada amb la recerca acadèmica. En el camp aplicat ha treballat a l'administració local i per a l'empresa privada. Actualment exerceix la professió des de la Seu d'Urgell, com a consultora independent. En el camp de la recerca acadèmica, ha participat en diversos projectes I+D a través del grup de recerca de Geografia Aplicada de la UAB. Ha publicat diversos articles acadèmics, capítols de llibre i ha presentat nombroses comunicacions en congressos científics. Imparteix conferències regularment sobre els temes esmentats.

La taula rodona va girar al voltant de quatre grans eixos de debat: *estudis i formació* (formació universitària, pràctiques professionals, formació continuada, especialització professional, etc.), *característiques del mercat laboral* (reconeixement social, estructura laboral, condicions laborals, emprenedoria, etc.), *situació actual de la professió* (incidència de la crisi, oportunitats laborals, principals competidors, perfil professional del geògraf/a, etc.) i *perspectives de futur* (jaciments d'ocupació, màrqueting professional, rellevància de les qüestions territorials, incidència de les noves tecnologies, etc.).

Els ponents van expressar els seus punts de vista i valoracions sobre els quatre eixos temàtics a partir de les respectives experiències i especialitats: les debilitats i els riscos a què està subjecta la professió, les dificultats que ha de superar en l'actual moment de crisi (que afecta també a d'altres professionals del territori) i el seu potencial futur i oportunitats.

A continuació es transcriuen les intervencions completes dels ponents (que van ser enregistrades amb el seu permís), un cop revisades per aquests i introduïdes algunes modificacions de caràcter formal per adaptar-les al registre escrit.

Les intervencions dels ponents

Josep Gili Prat

En la meua intervenció, primer de tot, voldria recordar els inicis de l'AGPC i de quina manera em va ajudar al començament de la meua dedicació a la geografia, primer com a estudiant i després com a professional. Concretament, voldria destacar tres coses. En primer lloc, el fullotó que va editar l'AGPC, on s'explicava què és la geografia; un tríptic que es va fer per donar-se a conèixer i difondre què és la disciplina. Per a mi, aquest fullotó va suposar la base i l'inici de tot. En segon lloc, el directori de geògrafs, primer associats i després col·legiats, que anava molt bé per a saber qui érem, i que em va fer adonar que estava al costat d'altres persones, que confiàvem en què la geografia podia

exercir-se com a professió. En tercer lloc, un aspecte cabdal va ser l'existència d'unes tarifes orientatives –testimoni que pel nostre treball i esforç es podia cobrar–; una qüestió fonamental en tota professió. En aquest sentit, voldria expressar el meu agraïment a l'Antoni F. Tulla i a la Montserrat Pallarès, que em van fer descobrir l'Associació.

Dit això –ja no em permetré cap més llicència personal– crec que els geògrafs tenim la gran sort de poder treballar en quelcom intemporal. Som professionals que ens dediquem a treballar sobre les relacions entre la gent i l'espai. I de gent i d'espai sempre n'hi haurà. Per tant, el que hem de fer és proporcionar els mecanismes necessaris per a poder treballar en l'àmbit d'aquesta relació entre la gent i l'espai. Els organitzadors de la taula ens han proposat quatre eixos de debat respecte als quals miraré de donar la meua opinió i la meua visió. Abans, però, voldria assenyalar que vinc del món professional i que, per tant, la meua no és una visió àmplia sinó més aviat esbiaixada, feta específicament des de l'experiència en el món de l'empresa, i que potser difereix de la que es té des de l'administració o des de la universitat.

Pel que fa als estudis i la formació, per a mi, hi ha una primera mancança que cal resoldre, *si o sí*, que és la relació entre la formació acadèmica i el món de l'empresa. Aquesta relació sovint no hi és, o no hi és prou. A la universitat s'han fet esforços en aquest sentit; no dic que no s'hagin fet, però se n'haurien de fer molts més. Els metges, per exemple, quan fan segon de carrera, ja se'n van als hospitals, els advocats també accedeixen aviat a bufets, i els geògrafs sembla que haguem d'esperar –a no sé què o a quin moment– per tal que ens incorporem a l'administració o a empreses per fer pràctiques. Un altre aspecte en què cal incidir és la formació continuada. Els que ja tenim una certa edat ens hem adonat que tota la vida t'has d'estar formant, i més en aquest món tan canviant. Als geògrafs ens falta formació continuada, hem d'organitzar-nos, fer més postgraus i cursos de formació. Potser no cal que siguin gaire extensos, poden ser aspectes més aviat puntuals, monogràfics o específics. L'Associació i el Col·legi hi juguen un paper fonamental, i és d'agrair els esforços que es fan, però cal que hi incideixin una mica més.

Pel que respecta al mercat laboral, si dic que a l'actualitat el seu accés és complicat no estic descobrint res. Però és complicat per a nosaltres, igual que ho és per a tothom. El que ens falta és més autoestima per a poder afrontar aquesta situació de la manera més adequada. Som professionals que ens hem d'enfrontar a reptes i que lluitem en un entorn molt complicat, però de la mateixa manera que tots els altres. Hem de ser capaços de definir una carrera professional lligada a la competència, al reciclatge, a la formació i, sobretot, a la capacitat d'adaptació. Tal com està ara el mercat, no podem aspirar a estudiar i que, quan finalitzem els nostres estudis, ja tinguem una feina, i que a més sigui per a tota la vida. Ara les coses canvien molt ràpidament i hem de tenir capacitat d'adaptació.

Un aspecte que a vegades es troba a faltar en el col·lectiu és el de l'emprenedoria. Jo hi crec, en l'emprenedoria. Els geògrafs hem de ser capaços de fer negocis amb la nostra feina. En l'àmbit de les relacions entre les persones i l'espai hi ha oportunitats, però s'han de buscar, s'han de construir, s'hi ha d'invertir, s'han d'establir aliances, etc. Un dels aspectes que trobo més a faltar és el coneixement de tota una sèrie de recursos de suport a l'emprenedoria que existeixen a casa nostra. Hi ha premis a iniciatives emprenedores, programes de creació d'empreses, borses de recursos, línies de finançament i crèdit, plans d'assessorament i ajudes –ara poques, evidentment–, però tota aquesta organització existeix i moltes vegades els geògrafs no la coneixem prou i, per tant, no hi tenim accés. Hem de conèixer tota aquesta estructura, perquè ens pot ajudar. En resum, el mercat laboral està complicat, és cert, per això hem de ser flexibles i valents per emprendre empreses i activitats dins del sector.

De la situació actual també destacaria la necessitat de sortir a l'estranger. Molta gent se'ns acosta i ens diu que al nostre país no hi ha feina. Efectivament, no n'hi ha o n'hi ha poca. A on n'hi ha, de feina? A l'estranger, i per això, molts professionals actualment hi van. Avui dia el mercat és global i desgraciadament, en aquests moments, a l'estranger hi ha més oportunitats que a casa nostra, i hem de sortir. Per a fer-ho, el primer pas és valorar-nos nosaltres mateixos.

Finalment, en relació a les perspectives de futur, destacaria, des del meu punt de vista, quins són els punts forts i els punts febles de la nostra professió. Com a punts forts crec que els geògrafs som gent que ens sabem moure, que sabem buscar-nos la vida. Som tan generalistes que a vegades ens encomanen feines que mai ens haguéssim arribat a imaginar, però ens les demanen perquè veuen que ens espavilarem, aconseguint informació, buscant dades, etc., perquè aquest és un dels aspectes en què estem més ben valorats. L'altre punt fort és el coneixement del territori, el nostre àmbit, l'espai on ens movem, i que ara està en alça. Abans, trobar un mapa era més difícil, però ara tenim tots GPS i la gent portem cartografia inserida als nostres dispositius mòbils. Hi ha molts escenaris en els quals tenim oportunitats de futur, per a treballar en qüestions d'implicació territorial. És cert que som uns professionals generalistes, però diria que som uns generalistes especialitzats; especialitzats en el territori. Hi podem fer moltes coses, des d'obtenir-ne informació i actualitzar dades, fins a analitzar què succeeix i publicar els resultats i/o fer prospectives.

Per acabar, diria que hem de ser una mica més corporativistes; aspecte lligat amb allò que deia al principi de l'autoestima. Ens hem de vendre millor. Ens falta fer tota una tasca de màrqueting. Tenim gent ben posicionada a la societat, als mitjans de comunicació, però moltes vegades es desconeix que són geògrafs. Hem d'incidir en aquesta qüestió del màrqueting. Hi ha altres professions que organitzen més actes que nosaltres, que fan més publicacions, que concedeixen més premis, etc. Crec que aquest és un vessant que hauríem de fomentar més.

Enric González Milà

Amb en Josep Gili no ens hem preparat conjuntament la intervenció –de fet, ni ens coneixíem–, però és interessant, perquè hem arribat a conclusions molt similars. El fet que des de l'empresa o des de l'Administració arribem a conclusions similars ens pot fer pensar que potser no ens equivoquem del tot. Ell feia referència, per exemple, a una cosa molt important; les influències que rebem, sobretot els més joves, i que ens orienten professionalment. En el meu cas hi ha hagut dues persones, des del punt de vista acadèmic, i dues persones, de l'àmbit professional, que m'han influït molt. Han estat, per ordre cronològic, la Maria de Bolòs, l'Horacio Capel, l'Albert Serratosa i en Jaume Font. Em varen ensenyar a valorar les eines que tenia a l'abast, entre les quals la formació acadèmica, i com aplicar-les.

En relació a la formació universitària, el primer eix d'aquest debat, la meva vinculació amb el món universitari és puntual –col·laboro en alguns cursos de postgrau–, però sí que percebo que, quan des de l'Administració treballem amb empreses o contractem algun geògraf, la gent està molt ben formada. Ara hi ha gent més capacitada, que aporta més, tant que fins i tot de vegades costa seguir-los en l'ús de noves tecnologies! Sí que em sembla –i en això també coincidim amb en Josep Gili– que és de màxima importància que les pràctiques universitàries siguin adequades a les demandes de l'àmbit professional. Cal orientar més les pràctiques al món professional, a les demandes que es fan des del mercat laboral.

Des de l'acadèmia pot semblar que uns determinats valors són els més importants, però potser des de l'empresa se n'aprecien més uns altres. Necessitat de més col·laboració entre empresa i universitat? Segur. Perquè, per exemple, el món universitari no pot incorporar procediments que ja s'estan fent servir a la formació professional? Per què la Universitat no pot treballar amb formació dual? Potser els nostres estudiants, durant el grau, podrien començar a col·laborar amb empreses, de manera que la relació fos favorable a l'empresa, i també a la Universitat. Així podrien sortir més preparats, i amb més possibilitats d'incorporar-se al mercat de treball. Per altra banda, respecte al valor que suposa la formació continuada –també d'acord–, és imprescindible. Amb el pas dels anys es van descobrint àmbits realment apassionants, als quals hom no hagués imaginat mai que s'hi dedicaria. I per entrar en aquests àmbits la formació permanent és indispensable.

Abans s'ha parlat del nostre perfil generalista. D'acord, aquest perfil generalista s'ha d'exercir amb convicció, però aportant també el valor de l'especialitat. És a dir, la capacitat d'analitzar –o de conèixer– en un sentit ampli no ha d'impedir arribar a afinar amb els recursos i les eines que ens ha dotat la nostra especialitat dins de l'àmbit de la Geografia. Crec que la formació continuada, de postgrau o postuniversitària, ha de tendir a una major especialització, per tal que sumada al contingut generalista de la formació de

base confereixi molt més valor als professionals. Em sembla que el geògraf s'ha d'especialitzar tot conservant la visió generalista.

Entrant ja a parlar de qüestions que tenen a veure amb el mercat laboral, hi ha determinades accions que altres professionals no poden realitzar. L'Albert Serratosa, quan era director del Pla Territorial Metropolità de Barcelona, a finals dels anys 1980, em va dir que un equip d'urbanisme ha de ser pluridisciplinari però que l'únic professional que té la capacitat de copsar totes les particularitats, dels diferents aspectes, som els geògrafs. Aquesta característica no la té ningú més i és òptima, per exemple, per a la coordinació d'equips de planejament urbanístic i ordenació del territori. La identificació i la singularitat per diferenciar-se com a professionals és molt important, i els geògrafs tenim àmbits on podem entrar en condicions òptimes que altres professions no tenen.

En Josep Gili ha fet referència a una altre aspecte que és importantíssim: la qüestió de l'autoestima. L'autoestima és la convicció que tenim de les nostres pròpies capacitats. Si no es parteix de la ferma convicció que es té una sèrie de capacitats, que es pot fer moltes coses, que es pot aportar molt, és difícil avançar. I en general, en el nostre col·lectiu no hi ha gaire autoestima. També coincideixo en què tampoc hi ha, en general, una gran capacitat de màrqueting, de vendre i de projectar les capacitats, les potencialitats i els valors. En Jaume Font em va dir que el doctor Lluís Casassas deia: parleva de geografia sempre que en tingueu ocasió! I és veritat. Cal, en certa manera, més visibilitat. Allò que no es coneix no existeix. A l'administració de la Generalitat de Catalunya no hi ha gaire diferències entre unes professions i unes altres. És a dir, els llocs de treball, en principi, són de tècnic superior. Hi ha cossos específics —el cos de geògrafs, el d'arquitectes, els d'enginyers, el de geòlegs, el d'advocats, el d'economistes, etc.—, però el cos de geògrafs és molt reduït.

L'experiència m'ha demostrat que quan persones d'altres professions descobreixen el que pot fer un geògraf arriben a la conclusió que són necessaris en la seva unitat. I aleshores costa trobar-ne perquè no n'hi ha suficients, de geògrafs. Per exemple, quan vaig deixar el lloc de cap del Servei de Planificació Turística a la Direcció General de Turisme, calia trobar una persona que ocupés aquell lloc i que pogués fer totes les tasques. Va costar molt, i al final es va haver de canviar el perfil del lloc de treball.

Al llarg de la vida laboral he anat veient com, progressivament, els altres professionals han anat identificant i valorant el que podem aportar els geògrafs. També és cert, però, que hi ha pocs càrrecs de comandament a la Generalitat reservats per a geògrafs, mentre que n'hi ha més per a altres professions, i aquest és un punt feble que tenim. És important ser capaços d'ocupar més llocs de funció directiva i de gestió a l'administració, de coordinació de grups, perquè això permet una major visualització, i és una part del màrqueting. Si poguéssim situar persones en llocs estratègics de l'administració, aconseguiríem que es visualitzés que sabem fer coses i fer-les bé en aquests nivells. És una estratègia a potenciar.

Pel que fa a la dificultat per a introduir-se al mercat laboral en l'empresa privada, ho conec poc però coincideixo en la importància de l'emprenedoria. Hi ha professions en què molts dels seus estudiants pensen a posar la seva consulta, el seu despatx. Però els geògrafs pensem habitualment a treballar com a assalariats. Per què dins el col·lectiu de geògrafs de forma majoritària es parteix del supòsit que serem assalariats? Per què no ens plantejem més sovint ser empresaris? Per què no pensem gaire de crear la nostra pròpia empresa? Convindria fer una mica més de pedagogia al respecte, però també caldria una tasca de suport des de les administracions, des de la universitat, des del propi Col·legi i l'AGPC. Crec que, en aquest camp, hi ha una oportunitat de treball col·lectiu prou important com per a reclamar més suport.

En la situació actual de crisi, les perspectives per la professió són dolentes, sí. Però crec que els geògrafs tenim més oportunitats que altres professionals, francament. Per exemple, l'enginyeria d'obra pública o l'arquitectura, crec que en aquests moments tenen moltes més dificultats que no pas nosaltres; que el que pot ser la gestió del territori, o la realització de projectes de desenvolupament econòmic territorial. N'estic absolutament convençut. És difícil, però hi ha oportunitats. La qüestió és saber-les identificar, saber-les trobar. El mateix succeeix amb el turisme. En l'àmbit del turisme, quantes oportunitats hi ha de desenvolupar productes turístics, de crear itineraris, rutes, etc.? No hi ha gaire gent que sàpiga com desenvolupar productes turístics basats en el territori, per posar un exemple.

Cal un major reconeixement social de la professió, que actualment segueix sent baix. Però això no és només culpa dels altres. També hi ha una part de responsabilitat que és nostra. Penso que hem d'actuar en aquest sentit i millorar la nostra capacitat de comunicació.

I per acabar, pel que fa al futur, crec que en els propers anys la geografia seguirà sent una professió molt valuosa, que es complementarà amb d'altres. Aquesta complementarietat l'he experimentada personalment. En el meu lloc actual de cap del Servei d'Empresa del Departament d'Empresa i Ocupació a Girona treballo diàriament amb enginyers, advocats, economistes, etc. La meua tasca consisteix a orientar, guiar, coordinar i dirigir l'equip per obtenir els resultats establerts per la Direcció dels Serveis Territorials en els àmbits de comerç, turisme, energia, mines, seguretat industrial, automòbils, meteorologia i productes industrials. Tots els professionals amb qui treballo tenen una visió molt concreta, molt específica, i el meu perfil, que combina la visió generalista amb les especialitats necessàries, s'hi adapta de meravella. En l'àmbit de l'Administració de la Generalitat de Catalunya, que és el que jo conec, crec també que hi haurà oportunitats, si som capaços de demostrar que fem falta, que som útils, i de pressionar, desenvolupant una major estratègia de màrqueting. En tot cas, a mi em sembla que el geògraf, com a professional del territori, té un gran valor de cara al futur.

Carme Miralles

Escoltant els comentaris dels que m'han precedit a la taula, m'han vingut al cap dues anècdotes personals referents a què els geògrafs sabem moltes coses. La primera, quan era al Congrés dels Diputats, on hi ha gent que en sap moltíssim, de lleis, a mi sempre em deien: *es que tú sabes muchas cosas*. I jo pensava: no sé que deuen voler dir amb que jo sé moltes coses, però al final ho vaig entendre. Em deien això perquè jo podia parlar de coses molt diverses, no només de lleis, d'estatuts, etc., i això ells ho resolien dient: *tú sabes muchas cosas*. I la segona. Ara fa poc, estava amb un regidor d'urbanisme, i em deia: escolta, m'ha fet una feina una geògrafa de l'Autònoma, una geògrafa molt jove, que acaba d'acabar la carrera, pel POUM de la ciutat, que l'estem revisant, i m'ho ha fet molt bé. I com que havia estat alumna meva, i el que feia en el seu moment a la carrera no tenia cap relació amb aquesta feina que feia en aquests moments, me'n vaig sentir molt orgullosa. Per tant, efectivament, crec que els geògrafs sabem moltes coses, i no només això, sinó que les coses que fem, les fem bé i les fem en àmbits molt diversos.

A mi m'agrada pertànyer al col·lectiu de geògrafs, m'agrada molt, i m'agrada perquè és un col·lectiu de professionals molt peculiar. És peculiar perquè és molt jove, és peculiar perquè és contradictori i és peculiar perquè és heterogeni. De fet, és un col·lectiu que ens el vam inventar. És cert, ens el vam inventar un petit grup de geògrafs, cap allà els anys vuitanta. I ens el vam inventar perquè els nostres professors d'aleshores a la Universitat –ens ho ha esmentat abans l'Enric González– ens van fer veure la necessitat de connectar la geografia amb el món, i no només amb el món acadèmic. Van ser professors com l'Antoni F. Tulla, per exemple, de la Universitat Autònoma, que en aquell moment ens deien: només hi ha dos geògrafs (i era cert) que treballaven fora de la Universitat i no en el món educatiu, tant de secundària com de la universitat, que eren en Xavier Mateu i la Isabel Rueda. Ells dos eren els geògrafs que ens posaven com a exemple de professionals de la geografia no vinculats a l'educació. No estic parlant del segle XIX, estic parlant dels anys vuitanta del segle XX. Per tant, hem fet molta feina, en molt poc temps, i potser no l'hem feta tota bé i potser podíem haver-la fet d'una altra manera, però jo n'estic molt contenta. Precisament per això m'agrada pertànyer a aquest col·lectiu, perquè tot estava per fer, perquè ens el vam inventar. Quan un acaba una enginyeria de camins, per exemple, no té tant de marge. Com a col·lectiu professional, està quasi tot inventat. Pot decidir pertànyer-hi o no, però inventar-se el col·lectiu, repensar-lo, poca cosa es pot fer en aquest sentit. Nosaltres ho vam poder fer, encara ho podem fer. I això em sembla que és una oportunitat, com a professionals d'una cosa que en el fons és bastant nova, que es deia i es diu geografia. Ens falta visibilitat, és cert. Aquest migdia estava pensant en aquesta taula, i mirant el temps de TV3 pensava, hi ha molts meteoròlegs a TV3 que són geògrafs, però no ho sap ningú, i amb què ho

sapiguem nosaltres mateixos no n'hi ha prou. Potser ni les nostres famílies saben que aquells xicots que surten i diuen si demà farà fred o calor van estudiar el mateix que vam estudiar nosaltres. Per tant, ens falta visibilitat. Però també és cert que l'hem anat guanyant. Una vegada a Sabadell, fent-hi un treball sobre mobilitat, havíem convidat a un expert de mobilitat de Madrid, que jo en aquell moment no coneixia, i li vaig preguntar (de forma totalment equivocada): *¿y tú que eres, economista o ingeniero?* Perquè vaig pensar que dedicant-se a qüestions relacionades amb els transports només podia ser economista o enginyer. Fa anys d'això! I em va contestar: *no, yo soy geógrafo.* Evidentment, vaig quedar astorada, perquè vaig pensar, Carme, precisament tu, el que li havies d'haver preguntat era si era geògraf. Era l'Alfonso Sanz, i sempre m'he quedat amb aquesta pregunta errònia, que una geògrafa que li preguntava sobre quina professió exercia no li preguntés si era geògraf. Això ara ja no ens passaria, almenys en el món en el qual jo em moc, el món de la mobilitat i els transports. En aquest camp crec que hem avançat molt. Hi ha molta gent treballant aquest tema, i de fet, no només hi ha molta gent treballant-hi, sinó que hem ajudat a transformar la visió i el pensament –i per tant el planejament– en aquest àmbit. I això és una cosa de la qual crec que hem d'estar molt contents.

Vull acabar dient que el mercat de treball sempre ha estat un espai complicat, i ara potser una mica més. I que fer el pas del món universitari al món laboral sempre ha resultat ser una qüestió complicada, perquè s'està molt desorientat, però això forma part, precisament, d'aquesta etapa de transició. Però estem tan desorientats, en aquests moments, com ho han estat molts altres professionals, en altres moments. Ara és més difícil, fer aquest pas, del món universitari al món laboral, però jo no recordo gaires anys en què hagi estat fàcil, alguns sí, però no la majoria. Per tant, cal felicitar-nos del que hem aconseguit, i del que aconseguirem en el futur, que segur que és molt més del que hem fet fins aquí.

Antoni Larrull Chisimanas

En el meu cas, considero que vaig ésser un tipus amb sort perquè vaig aconseguir entrar al món professional de la geografia passant directament de la universitat a l'empresa privada de la consultoria orientada a treballar per a les administracions locals. I això en un moment que podríem qualificar com d'*opulència* de l'administració pública, en què abundaven les licitacions i els encàrrecs de plans, programes i projectes de treball que s'adaptaven a perfils professionals de caire socioeconòmic i territorial com el nostre. Això ha canviat de forma radical i en aquests darrers anys el que s'ha hagut de fer, per part de molts professionals i empreses, és un gran esforç per a mantenir-se en el mercat. En aquest sentit, les meves reflexions en aquesta taula tindran un caire molt pràctic –i sens dubte esbiaixat–, fruit de la meva experiència, durant la quinzena d'anys que he exercit com a professional.

En el nostre cas, en una dècada o dècada i mitja, hem aconseguit crear una empresa de consultoria què, ubicada a *comarques* –concretament a Reus–, ha treballat principalment en l'àmbit del conjunt de Catalunya, però també a la resta de l'Estat espanyol. I ho hem fet sobretot en l'àmbit de l'administració local, de les diputacions i els ajuntaments. Inicialment vam treballar molt en qüestions relacionades amb la dinamització comercial, la planificació estratègica, el desenvolupament rural, etc., i des d'un determinat moment, per aprofitament de les oportunitats, però també per una qüestió de vocació, i de realització personal, vam orientar-nos cap al desenvolupament de productes en el camp de la mobilitat. És, doncs, a través de les lliçons que he après durant aquest temps, que intentaré valorar algunes de les qüestions que ens plantejaven els organitzadors de la taula.

Pel que fa a la qüestió dels estudis i la formació, la meva percepció és que la situació ha millorat molt respecte a fa quinze anys, sobretot en relació al paper especialitzador de la Universitat. Pel que jo he pogut copsar, a través de la dotzena d'estudiants en pràctiques de grau i/o de màster que han anat passant aquests anys per l'empresa, es nota un nivell de coneixements que jo no tenia quan vaig estudiar. Els estudiants d'avui en dia mostren la mateixa adaptabilitat de cara al món laboral de la qual sempre hem tingut fama els geògrafs, però amb uns coneixements superiors, sobretot en aspectes tècnics o en qüestions relacionades amb l'ordenació del territori, etc. que en la nostra època –d'estudis de geografia i història– molts no teníem i hem hagut d'anar adquirint amb el temps.

Precisament, aquesta capacitació al llarg de la vida professional del geògraf em sembla un aspecte cabdal per al seu exercici professional. Així, en el transcurs de la meua carrera, no he pogut parar d'anar canviant de camps de treball. Primer em van contractar com a especialista en desenvolupament rural, i això em va donar per a treballar durant uns tres anys, no més. Si no hagués reorientat el meu perfil, estudiant i autoformant-me en matèria de mobilitat, no hauria pogut continuar exercint de geògraf, si més no, en el marc d'aquella empresa.

Per tant, coincideixo amb els companys de taula en què la formació continuada és imprescindible avui en dia. És impossible pensar que els coneixements que es poden adquirir en quatre o cinc anys de carrera et serviran per a tota la vida professional. Per això, entenc que el període inicial de formació d'un geògraf –el grau– ha de ser com un terreny, en el qual has de bastir un sòl de bona qualitat, ben profund. Després hi has d'afegir una bona capa d'adob, que poden ser els estudis de postgrau –el màster o el camí professionalitzador que triï cadascú– i a partir d'aquí has de seguir adobant-lo progressivament, amb diferents capes al llarg del temps, que et permetin conrear diferents plantes, en funció de la demanda del mercat. Si més no, això és el que m'ha servit per anar subsint, en aquesta època convulsa en què ens trobem.

Sempre es desitja treballar en allò que més t'agrada, però a vegades, si et ve l'oportunitat de treballar en un altre tipus de projecte per al qual també ets

apte, perquè hi tens formació o hi tens experiència, sempre ho podràs fer. En canvi, si t'especialitzes molt, el teu ventall de possibilitats d'encàrrecs serà més reduït. Tanmateix, l'especialització intensiva en un determinat camp de la geografia també és, evidentment, una opció: conec geògrafs especialitzats en matèria de SIG, que han passat pel despatx i ara ja no hi són, però que tenen una vida professional satisfactòria a empreses que es dediquen, per exemple, a treballs relacionats amb el cadastre. Per tant, interdisciplinarietat/adaptabilitat i especialització són diferents camins, que poden ser igualment vàlids. Cadascú escull el seu.

Respecte al mercat laboral, amb la crisi, la situació és la que tots més o menys coneixem; la precarietat s'ha incrementat força, i és complex tenir càrrega de treball a temps complert tot l'any. Això ja succeïa fa uns anys –a l'any 2008, al 2009, al 2010...–, però ara està costant encara més. En el cas de Reus, s'ha passat de quatre empreses amb possibilitat d'ocupar geògrafs –en els camps de l'enginyeria rural, del medi ambient, dels estudis de mercat, etc.– a ser només dues les que subsisteixen i amb plantilles reduïdes. Ara bé, crec que ara ja hem tocat fons, i que a partir d'aquí només es pot pujar.

Pel que fa a la qüestió concreta de com introduir-se al mercat laboral i superar les dificultats que hi ha, segons la meva experiència, les pràctiques a l'empresa són bàsiques. Nosaltres tenim convenis amb la URV, a partir dels quals hem incorporat geògrafs quan hi ha hagut demanda. Personalment, sempre intento procurar que s'incorporin en projectes en els quals puguin aprendre, en els quals es puguin sentir realitzats i en els quals puguem avaluar les seves capacitats i no vinguin *a fer les hores*. Tanmateix, ni que fos així, penso que el fet que puguin venir estudiants a veure com funciona el món laboral és molt interessant, quan en el passat sempre se'ns havia titllat de tenir pocs lligams amb el món de l'empresa.

Una altra qüestió important plantejada en aquesta taula és la de la relació entre administració i geografia. En aquest sentit, dir que cal superar el binomi entre administració i geografia és com dir que cal superar el binomi entre ocupació i sector de la construcció. Segur que s'ha de superar, tots hi estem d'acord, però és complicat. I en el nostre cas és encara més difícil perquè, com s'ha dit, la voluntat de treballar com a assalariats i, encara més, de treballar a l'administració pública està força estesa entre el nostre col·lectiu, probablement en detriment del cada cop més necessari esperit emprenedor.

Quant a la valoració de la professió –com crec que ja s'ha apuntat–, és una qüestió fonamentalment d'autoestima. En realitat, la valoració de l'*entorn* penso que és força bona, i ho demostra el fet que en aquests vint-i-cinc anys hem aconseguit fer-nos un forat en el mercat laboral. Per exemple, una de les coses que sempre hem reclamat com a col·lectiu és assolir càrrecs on es desenvolupin tasques de gestió, i ara s'està aconseguint, sobretot en els àmbits del desenvolupament local, del desenvolupament rural, etc. Per tant, opino que la valoració de la geografia professional ha anat millorant en els darrers

anys. I tant del valor que aportem en equips de treball multidisciplinaris com de la nostra capacitat per a donar una resposta satisfactòria en camps absolutament diversos.

Una altra qüestió de les quals s'ha parlat és sobre la necessitat de marxar a altres països. Personalment, crec que és una bona oportunitat, sobretot per als més joves, i de fet, és una realitat que es dona. En aquests moments, tots devem conèixer ja a algun geògraf que està treballant a fora. A tall d'anècdota, fa pocs dies, a *RACI*, en Jordi Basté va fer un espai en el qual es convidava als catalans que havien hagut de marxar a què truquessin per explicar-ho; doncs el tercer que va trucar va ser un noi que va dir que havia fet un postgrau de SIG a Sussex, i que s'hi havia quedat.

Una altra de les qüestions que ens proposaven debatre és la de la competència amb altres professionals. Amb el temps, una de les coses que he après és que ens hem de treure del damunt d'un cop per tots allò que l'Antonio Prieto, el president del Col·legi, anomena el *complejo de Calimero* dels geògrafs envers altres perfils professionals. A mi no em fa cap *por*, de fa ja força anys, competir amb altres professionals, ja siguin més tecnològics o bé d'altres disciplines de les ciències socials.

En canvi, una competència que sí que, com a empresa, al llarg d'aquests anys ens ha afectat en diversos episodis, ha estat la competència amb la Universitat, pels mateixos tipus de projectes o oportunitats de treball. Certament és una qüestió prou complexa, sensible i que no és pas exclusiva de la geografia, sinó en general de les ciències socials. En el meu cas, com que abans de treballar a l'empresa privada vaig ser becar a la Universitat, he pogut viure aquest tipus de situacions des dels dos costats de la barrera. Així, fa quinze anys em van donar l'oportunitat de treballar en projectes que desenvolupava el Departament, però després vaig veure que es podien fer perfectament des de l'empresa privada, perquè es tractava de treballs d'aplicació metodològica, no d'innovació. Certament, fent aquest tipus de feines quan estàs a la Universitat, coneixes el món del treball, de la geografia aplicada, de manera que, ben plantejades, poden ser un bon complement a la formació acadèmica. Tanmateix, a la pràctica, no sé fins a quin punt donen massa oportunitat als becaris i als estudiants de formar-se. El que sí és clar és que uns recursos que podrien suposar llocs de treball a l'empresa privada, acaben essent complements de sou per a professors universitaris i ingressos per aquestes institucions. Aquesta situació, evidentment, no suposa cap il·legalitat. La Universitat té el seu prestigi ben guanyat i els càrrecs institucionals, pel seu desconeixement del teixit professional/empresarial de consultoria del territori, tendeixen a donar determinats encàrrecs als grups de recerca universitaris. Personalment, opino que el paper de la Universitat ha de ser un altre, més enfocat a la transferència tecnometodològica cap als professionals i les empreses.

Per acabar, ens demanaven que féssim una referència al futur. Parlar del futur és complicat, i més en termes generals. Per a posar una nota d'optimisme –i

continuant amb la meva experiència personal— m'agradaria parlar del camp en què hem intentat treballar més en els darrers anys, que és el de la mobilitat. Es tracta d'un àmbit de treball en el qual, en la darrera dècada, s'ha produït una autèntica eclosió i és un camp que s'ha treballat molt bé des de la geografia, que ens l'hem fet força nostre i en el qual estem força reconeguts. No endebades, alguns dels manuals de capçalera sobre la matèria, han estat fets per geògrafs, per professionals com la Carme Miralles i la Núria Pérez, o l'Alfonso Sanz i el Màrius Navazo.

En el meu cas, entrar en aquest camp ha suposat dur a terme un camí d'adaptació professional molt interessant, ja que com a geògraf he pogut integrar tot un ventall d'aspectes de la disciplina (territorials, ambientals, socials, econòmics, infraestructurals, etc.) i aplicar-los en aquest àmbit, que té un veritable caràcter holístic. Doncs bé, en aquest camp hi ha oportunitats, tant fent plans de mobilitat urbana com treballs més concrets. És cert que de plans de mobilitat en el darrer any se n'han fet pocs. Però alguna cosa hi ha. Per exemple, abans d'ahir van sortir els plecs de licitació d'un PMU, corresponent als municipis de Montcada i Reixac, Montgat, Sant Adrià de Besòs i Santa Coloma de Gramenet. És un plec que demana un equip de treball pluridisciplinari, com no podia ser d'una altra manera, però en el qual estem al mateix nivell geògrafs, ambientòlegs, enginyers i arquitectes. Això fa anys hauria estat impensable, sense el prestigi que hem assolit en aquest camp, tant des del punt de vista teòric com pràctic.

També, fruit de la meva experiència personal, us puc parlar del que és el meu principal *nínxol* de treball actual. Fa tres anys el company Xavier Campillo va fer una xerrada —també organitzada pel Col·legi i l'AGPC— en aquest mateix edifici sobre peritatge judicial, específicament sobre camins, matèria en la qual és el principal referent del país. Era un tema que desconeixia, però em va agradar, vaig començar a llegir... Amb el temps, resulta que tens un client, que et té confiança i que té la voluntat de fer un programa de catàleg de camins i et proposa treballar-hi. Inicialment, quan se'ns va demanar de fer aquesta feina, el primer que ens vam preguntar és si ho podia firmar un geògraf, perquè veus que tradicionalment aquests treballs els firmen els enginyers. Doncs sí, ens van dir que sí, que un geògraf col·legiat podia signar-los. Aquesta línia de treball l'hem anat consolidant i diversificant en els darrers anys, fent també investigacions de titularitats o estudis de pacificació de camins rurals. En definitiva: època de crisis equival a època de canvis i de recerca de noves oportunitats que cal detectar i per a les quals cal estar preparat, reciclant-se i formant-se permanentment i tenint sempre un elevat grau de flexibilitat i adaptabilitat.

Finalment, respecte a la qüestió que es plantejava de *saber-se vendre* com a professionals, opino que sempre hem de ser positius, que hem de ser proactius i que sempre hem de mostrar un elevat orgull de la professió, tant cap enfora, com cap endins, envers els nostres propis companys. Certament, des del punt

de vista intern, ara no podem vendre l'exercici professional de la geografia de cara als nostres joves posant gràfiques d'evolució positives, i continuades, dels salaris i ingressos en els darrers anys, com fan a la web de la *Association of American Geographers*, però s'han de mantenir, repeteixo, ben elevats, l'autoestima i l'orgull de la professió. I més que mai en temps de crisi.

Marta Pallarés Blanch

Cadascú –inevitablement– escombra cap a casa, i en el meu cas, quan penso en el col·lectiu, penso en aquells professionals que realment viuen de la geografia obrint mercat, per tant, en els geògrafs més vinculats al món professional privat. Per exemple, en el cas del funcionariat, penso que és un viure de la geografia més indirecte, ja que en primera instància es viu de l'ensenyament públic. Per tant, jo no parlaré tant de la disciplina en si mateixa, que tampoc és la raó per la qual estem aquí, sinó de com es pot viure d'aquesta disciplina quan hom es posa al mercat com a geògraf. Aquest és el primer matís que faig sobre el que serà el meu plantejament. Aleshores, he mirat de pensar el que serien, segons la meva experiència, els punts forts i els punts febles de la professió.

Per començar, estic d'acord en què partim d'una mentalitat oberta i en el nostre caràcter transdisciplinari. Tot això ens ho diem, ens ho creiem, en parlem, i és veritat fins a cert punt. Malauradament, els compartiments estancs són encara força prevalents, però. Per tant, si el que es vol dir és que tenim una gran capacitat integradora, en el sentit que som capaços de reunir una sèrie d'elements d'anàlisi, de crear un context, de posar-hi un marc, els antecedents històrics, la metodologia, etc., en aquest sentit, la nostra capacitat és excel·lent. Crec que aquest és el principal distintiu de la disciplina, i des d'aquest punt de vista s'ha de reconèixer la vàlua de la formació que hem rebut. Ara bé, siguem realistes, aquest tipus d'enfocament és molt enciclopèdic i està superat, per dir-ho d'alguna manera. No tant enciclopèdic en el sentit d'acumulació de coneixements, sinó en el sentit d'una mirada general cap a un territori. Davant d'això, penso que el mercat, tant el públic com el privat, demana unes altres coses, ens agradi o no. Per exemple, demana concreció, demana imatge, demana tècnica. És a dir, l'amplitud de mires i el perfil generalista, o els venem millor, o no ens els comprarà ningú. Almenys a mi no me'ls ha comprat gaire ningú. Sóc crítica, evidentment, perquè penso que hem badat molt. Posant-ho tot a la balança, sí, és clar, som clarament multidisciplinaris, però a la pràctica real, del dia a dia, no veig que això ens hagi donat gaires beneficis.

Des del punt de vista de la formació, som molts forts en els aspectes procedimentals i metodològics, en el sentit del rigor acadèmic, en saber buscar unes fonts, en definir un plantejament i una metodologia d'anàlisi, en conèixer quines són les lectures i fonts adequades per a cada tema, etc. En aquest sentit, penso que sí, que ens podem lluir. Pel que m'he trobat en el meu context fins

ara, certament, em considero potent en aquest aspecte, respecte a altres formacions i a altres perfils. En canvi, no és així pel que fa a les eines, tret de la cartografia i dels SIG. Tret d'això, trobo a faltar una formació més actualitzada sobre el que són els indicadors socioeconòmics, sobre sistemes d'avaluació de projectes, sobre metodologies de síntesi i metodologies tant qualitatives com quantitatives en ciències socials. Per exemple, si reconeixem que tenim una dependència molt elevada del sector públic, o bé trenquem amb aquesta dependència que, com ja s'ha dit, és prou difícil, o actuem en conseqüència i ens formem per a ser competents en el món de les polítiques públiques. Això implicaria que se'ns formés de forma molt més específica en aspectes com el dret administratiu, els sistemes de gestió pública, la governança, el desenvolupament de polítiques públiques, perquè si no, òbviament, al costat d'un sociòleg, d'un politòleg o d'un advocat, sempre tenim les de perdre.

En resum, respecte a la formació, insistiré una vegada més en una cosa que crec que ja s'ha dit, i que es pot resumir amb una cita que vaig trobar en una entrevista publicada a *La Vanguardia*, a la secció "La Contra", el setembre passat. Es tracta d'una frase d'en Roger Schank, neurocientífic i expert en aprenentatge, que deia: "la universitat segueix acomodada en formar acadèmics, en lloc de professionals". Penso que això ho hem de superar de forma especial en la geografia, i en sóc molt crítica perquè, tot i aquest panorama tan precari i poc consolidat de la geografia professional, l'he gaudit molt –i la segueixo gaudint– i defensat. Per això penso que hem de ser més autocrítics. Penso que no s'ha superat el cercle viciós que es detectava als anys vuitanta. Quan tenia vint anys i anava als congressos de joves geògrafs, era un tema reiterat la nostra baixa autoestima. Dir-nos *què maca és la geografia! o què útil la nostra perspectiva!* no ens ha dut a una situació de major reconeixement. Aleshores potser que siguem més exigents i autocrítics. Ho dic perquè la geografia sovint es presenta amb un cert romanticisme.

La geografia segueix sent una disciplina poc coneguda, i molt minoritària, i això es retroalimenta. Han passat trenta anys des que m'explicaven que això estava canviant i no passen tres mesos en què em trobi en contextos on se'm pregunta, amb una curiositat que a vegades molesta, què és el que fa un geògraf. Us explicaré el cas d'una oferta de feina a la qual em volia presentar fa uns anys (l'any 2008 o 2009). Era un projecte dedicat a la innovació empresarial a la ciutat de Sabadell, on hi ha el consorci *Vapor Llonch*, que és des d'on s'executen les polítiques de promoció econòmica de l'Ajuntament de Sabadell. Doncs bé, a l'oferta de feina no hi sortia la geografia, sinó tot d'altres llicenciatures: econòmiques, empresarials, sociologia, etc. I això és freqüent. Ho he vist al llarg dels anys, moltes vegades, i és cert que des del Col·legi i l'Associació s'ha fet tota una feina en presentar al·legacions quan hi ha alguna convocatòria que ens omet injustament, però malauradament s'ha de seguir fent, perquè encara hi ha aquest escull. Encara és molt freqüent que no ens incloguin a les convocatòries públiques.

Què demanaven en la convocatòria per al *Vapor Llonch*? En primer lloc, unes determinades competències tècniques. Concretament, coneixement dels diferents programes d'innovació empresarial, perquè el projecte era sobre la promoció de la petita empresa, l'orientació i la formació d'empresadors, les accions d'innovació empresarial, etc. Jo m'hi podia presentar pel que havia anat aprenent a les diferents feines que he anat fent, però la meua formació universitària no anava gens orientada cap aquí. En segon lloc, es demanaven una sèrie de competències transversals, és a dir, l'habilitat per a les relacions socials, la capacitat de treball en equip, l'habilitat en la resolució de problemes, l'empatia, etc. En aquestes competències transversals, sí que penso que donem el perfil com a col·lectiu professional, perquè aquestes competències són potser el fort de les nostres capacitats professionals. Però, si oferim això com el principal valor de les nostres competències com a geògrafs, estem oferint una cosa que al mercat no es busca de forma específica, sinó de forma complementària. De forma específica es busca en altres professionals, dins del camp de les relacions públiques. Per exemple, per a un perfil de gerent en recursos humans, sí que esperes que tingui totes aquestes aptituds, per a la conciliació, per a la mediació, per a la interpretació, en primer terme. Penso que per això ens costa trobar el nostre lloc al mercat, com a professionals. M'explico, de facto el nostre valor afegit és un valor secundari al mercat laboral. Penso que caldria incidir molt més en metodologies aplicades, que és el que més conforma i diferencia el corpus d'un col·lectiu professional respecte el dels altres.

Per altra banda, hi ha la qüestió de la implicació del col·lectiu en defensar aquesta corporació. Fa anys que segueixo l'exemple del Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya, que crec que és el millor entorn que hi ha en formació a Catalunya per a científics socials i professionals en aquest camp. Ofereixen uns programes de formació que, en el meu cas, són extremadament útils i precisos per estar al dia, i així poder accedir a nous àmbits professionals entorn a l'aprovisionament de polítiques públiques, o per aportar formació actualitzada i ajustada a les necessitats que van sorgint: programació europea, participació ciutadana, igualtat d'oportunitats, integració, tècniques qualitatives, etc. La pregunta que em faig és: per què hi ha tant poca gent que estudia geografia? I de la que n'estudia, per què hi ha tant poca gent que es col·legia? La resposta a aquestes preguntes no la conec. No sé si el grau d'associació del nostre col·lectiu és més alt o més baix que el d'altres. Jo diria que som pocs socis (o col·legiats) respecte els que podríem ser, amb una major implicació corporativista. El nombre de membres del Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs és, però, de més de dos mil cinc-cents. Per tant, res a veure amb els que som nosaltres, tot i que la implantació dels estudis de sociologia, de forma estesa, és més recent que la dels de geografia.

En relació a la qüestió de la competència amb altres professionals, insistiria en què no acabem de trobar el nostre lloc, o de crear-lo, o de defensar-lo. Crec que, malauradament, amb l'enginyeria i l'arquitectura no podem competir des

del punt de vista del prestigi que aquestes professions gaudeixen. Pel que fa als sociòlegs i als politòlegs, hi competim, però –i em sap greu dir-ho– estan millor preparats que nosaltres. Penso que aquests tenen una formació més moderna, menys escolàstica i més tècnica. I pel que fa als ambientòlegs, no ho conec tant, però tenen un *plus*, que és el de ser percebuts com una carrera nova, més adequada als nostres temps. Han sabut capitalitzar tota la gestió ambiental del territori, també perquè són més tècnics.

Respecte a la trajectòria professional, si em fixo en la meua, per dir-ho de manera resumida, hi ha una primera part de molta precarietat, que ja consideres que és normal. Clar, ets dona, ets geògrafa i acabes de començar. I ja se sap, que si ara un contracte, que si ara un altre, que si renoves cada cert temps, etc. Però quan ja en tens quaranta, et comences a preguntar si aquesta precarietat és tan normal, i aleshores, si fas un mica de revisió, i vas mirant enrere, vas veient que tot plegat no quadra. Et fas el càrrec que sent geògrafa, i no economista, no et busquin per gestionar els programes LEADER, perquè quan s'han de controlar els números, els pressupostos, es pensa en un economista. Si és en gestió del turisme, doncs el mateix. Quan he expressat aquest punt de vista als geògrafs més veterans i del món acadèmic, em diuen que els estudiants acaben trobant feina. És clar que la gent troba feina, perquè la necessita. Bé, ara això ja no és evident. Però no crec que ens haguem de conformar amb això. La qüestió és quina feina i per a fer què? Per a fer feines que també pot fer una persona llicenciada en filosofia, en periodisme o en pedagogia? Em refereixo a què una cosa és ser capaços de trobar sortides professionals de forma individual i una altra de diferent és que puguem disposar d'uns determinats àmbits professionals coneguts com l'àmbit dels geògrafs, talment com passa amb l'arquitectura, l'enginyeria, l'administració d'empreses, la gestió turística, etc. Per exemple, a la Fundació on estic treballant, abans hi havia molts geògrafs però, em sap greu haver de dir-ho, són les persones de les quals s'ha prescindit primer. I la directora diu que sempre li han arribat molts currículums de geògrafs, ja des d'abans de la crisi. En canvi, l'únic currículum d'economista que arriba, vol cobrar més que la directora.

Penso que en determinats àmbits dels geògrafs hi ha hagut un cert conformisme a comparar-nos amb altres llicenciatures de Lletres, i ens hem autoconsiderat els tècnics entre els de Lletres. Però en realitat competim amb altres formacions més tècniques. Tot plegat és una situació que fa una mica de llàstima, perquè som pocs, i a sobre se'ns planteja al davant una trajectòria molt dura, digna, és clar, però molt dura, perquè fer uns estudis de geografia per a acabar treballant de caixa no sembla el més desitjable, i això és sovint el que hi ha als CV dels geògrafs joves, i no tan joves, i de forma més freqüent del que crec que el col·lectiu més *empoderat* vol reconèixer. Parlo des de la perspectiva del desenvolupament rural, des d'una Fundació privada que viu de captar recursos dels pressupostos públics, en els quals les partides més gruixudes no són les destinades al desenvolupament rural, precisament.

En definitiva, penso que queda molta feina per fer. Penso que les virtuts que s'han destacat aquest vespre, que les tenim, amb explicar-nos-les els uns als altres, i estar-ne convençuts, no n'hi ha prou. Certament, com s'ha explicat, quan va començar la nostra professió, poques persones estaven treballant fora de la Universitat i de la docència. Si tenim en compte que partim d'aquí, aleshores és que ens hem ficat en una mena de proesa. Si resulta que ens hem d'inventar una professió, i a més hem de divulgar la nostra disciplina, i hem de posar al territori a un lloc central, quan no hi és... És clar, si ens hem de fer càrrec de tantes coses, potser arribarem a la conclusió que ja ens va prou bé. Però jo diria que això és ser poc exigent. No crec que siguem un sector normalitzat, en el sentit que no se'ns coneix. Sense anar més lluny, hi ha el cas dels historiadors que, en ser molts més, i tot i tenir dificultats per a trobar feina, la gent sap molt més el que es pot esperar d'una persona llicenciada en història que en geografia.

De cara al futur, penso que la via a seguir és la de la innovació, sobretot en el món de la consultoria, és a dir, bàsicament en l'àmbit privat. Penso que del sector públic ja se n'ha tret tot el que se'n podia treure, ja que veig difícil que, tal com estan ara les coses, els geògrafs hi tinguem un paper més important del que hi hem tingut fins ara. Hem de mirar de consolidar posicions, estant al cas de l'evolució dels programes públics, i no perdre oportunitats, però no crec que hi hagi massa més expectatives d'ampliació per aquesta banda, tenint en compte les retallades en inversió pública. Concretament, penso que la cartografia té molt de potencial, des del punt de vista del mercat, sobretot del mercat privat. Aquest és l'àmbit on més ha crescut tot el relacionat amb la cartografia, i on hi pot haver més oportunitats d'ocupació per als geògrafs. No tant en l'àmbit públic, tret del cas d'ajuntaments molt grans, que tenen un departament de cartografia propi. La resta d'ajuntaments encarreguen treballs de cartografia puntualment.

Una línia de futur important, que penso que pot estar oberta a tothom que s'hagi de buscar la feina en projectes, és la que fa referència a tot el tema de la cooperació europea. És difícil obtenir aquest finançament, perquè s'hi ha de treballar molt. Està tot molt estipulat, el que s'hi demana. S'ha de saber molt bé quines són les prioritats, i també tenir una certa solvència, perquè s'han d'avançar els diners. Una altra cosa en la que crec que som bons és en saber generar sinergies. Som grans creadors d'entorns, i grans aglutinadors de capital social. En relació amb això, crec que hauríem de treballar molt més en el camp de la transferència de coneixement i la divulgació de la recerca. Però el país és el que és, i la divulgació científica a casa nostra és més aviat escassa, i el periodisme científic està bastant copat per part d'altres professionals. No crec que aquest sigui un sector que estigui en aquests moments en creixement, i menys per a nosaltres que no hi estem introduïts. Però crec que el món de l'edició i la publicació l'hauríem hagut d'explorar més.

I ja per acabar, jo veia que havíem agafat una bona direcció, a l'entorn de l'any 2000, per exemple, amb la creació de la llista Territori, que crec que va ser una molt bona eina per a posar-nos en contacte, per a compartir la informació de les convocatòries, de les ofertes laborals, de qui feia què, i que va servir per a generar una mica de fòrum, i per a donar importància a qui treballava en el camp del territori, dins l'àmbit de les polítiques públiques. Però ara, amb la situació actual, la llista Territori s'ha hagut de tancar, i s'ha perdut aquest canal i aquesta xarxa, que crec que feia una funció vital. En definitiva, crec que vam començar tard a agafar empenta. Per les raons que sigui: perquè ens hi vam posar tard, perquè vam tenir que inventar-nos la professió, les eines per a promocionar-la, etc. I quan estàvem agafant una certa embranzida, ens ha enxampat la crisi. Però bé, hem de posar-hi ganes i hem de seguir actius, ens hi hem d'implicar, hem de ser militants, tot i que aquesta militància de vegades ens suposi una feina afegida. És per això que avui he triat aquest discurs directe, i potser una mica dur. També perquè veig que tenim aquí una audiència jove, i a mi em van explicar moltes meravelles de la geografia quan era jove, i després no les he trobat. El que he trobat és que la geografia és una disciplina que m'agrada molt, que és el meu llenguatge, que penso que pot ser útil si hi ha ocasió de fer-la servir, i de fer-la valdre. El problema és que, al menys fins al moment, hi ha un cert conflicte entre disciplina, mercat i societat, i cal treballar per a superar aquest conflicte.

Conclusions

La celebració de la segona taula commemorativa del 25è aniversari de l'AGPC va contribuir al debat sobre la geografia professional durant els últims vint-i-cinc anys al nostre país (Mateu i Sanclimens, 1991; AGPC, 1992-1993; Miralles, 1993; Ribera i Soriano, 2001; Zoido, 2001; Pujol, 2003; Mongil i Tarroja, 2004; Miralles, 2011), alhora que va entroncar amb el debat iniciat a la taula rodona celebrada l'any 2002, amb motiu de la constitució de la Delegació del Col·legi de Geògrafs a Catalunya (DCGC), el contingut de la qual es va publicar al número 57 d'aquesta mateixa revista, amb el títol de "La geografia professional a Catalunya" (Montaner *et al.*, 2004). Les principals conclusions de la taula rodona, relatives als quatre àmbits de debat, van ser les següents:

Quant a la *formació*, els ponents reconeixen el progrés experimentat durant els darrers vint-i-cinc anys a la Universitat, però posen de manifest la conveniència de reforçar la coherència entre la formació acadèmica dels geògrafs i les necessitats del mercat. Plantegen l'interès d'una formació dual –universitat/empresa– i la necessitat d'atribuir un major protagonisme a les pràctiques professionals. També constaten la importància de la formació continuada, i que aquesta tingui un caràcter especialitzat adequat a necessitats

formatives específiques. Finalment, assenyalen les mancances en aspectes concrets, com ara els sistemes d'avaluació de projectes, el dret administratiu, la gestió pública, la governança o les polítiques públiques (aspectes amb els quals els geògrafs es troben en desavantatge quan han de competir amb altres professionals del territori).

En relació al *mercat laboral*, els ponents constaten les dificultats d'accés a aquest per part dels geògrafs (derivades en bona part de l'insuficient coneixement social de la professió i de la geografia aplicada), agreujades per la crisi econòmica, i pel fet d'haver de competir amb una diversitat cada vegada major de professionals que poden treballar en els mateixos àmbits que els geògrafs. Per superar aquestes dificultats, es planteja l'interès d'assolir –mitjançant la formació o el reciclatge professional– una major competitivitat en l'àmbit de les metodologies aplicades (que és el factor que més conforma i diferencia el corpus dels col·lectius professionals), i la necessitat de superar una dependència excessiva del sector públic, mitjançant la promoció de l'emprenedoria i la utilització dels recursos a l'abast per aquesta modalitat d'activitat professional.

Pel que respecta a la *situació actual de la professió*, els ponents comparteixen el punt de vista que la crisi econòmica ha afectat els geògrafs com a la resta de sectors professionals del territori que depenen, en bona mesura, de la contractació pública. Atès que no sembla que la superació de la crisi comporti un retorn al mateix nivell d'activitat similar al que es va viure en l'etapa del boom urbanístic, l'emprenedoria esdevé una opció d'ocupació raonable en el moment actual. Els ponents opinen, també, que convé explorar les oportunitats de treball en àmbits emergents, com ara la transferència de coneixement o la divulgació, i contemplar les oportunitats de treball fora del país.

Finalment, pel que fa a les *perspectives de futur*, els ponents opinen que la geografia professional continuarà tenint un lloc potencial en el mercat laboral. En aquest sentit, per aprofitar les oportunitats que es presentin, els ponents formulen diverses estratègies: enfortir la col·laboració amb el món empresarial, fomentar l'emprenedoria i la innovació professional, millorar la visibilitat i la imatge pública de la feina dels geògrafs, prosseguir la defensa col·legial en les convocatòries públiques, complementar les habilitats professionals generalistes i transversals de la geografia amb una formació específica, i reforçar l'acció corporativa i l'orgull professional.

Bibliografia

- AGPC (1992-1993). "La profesión de geógrafo: elementos para la reflexión y el debate". *Boletín de la AGE*, núm. 15-16, p. 211-219.
- MATEU, Xavier; Xavier SANCLIMENS (1991). "La Geografía: una ciencia antigua, una profesión nova", dins: *Actes del Primer Congrés Català de Geografia. IIIb Comunicacions*. Barcelona: Societat Catalana de Geografia, p. 489-500.
- MIRALLES, Carme (1993). "Les sortides professionals dels geògrafs. El cas de la UAB". *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, núm. 22, p. 131-137.
- (2011). "Geografiando", dins: *Colegio de Geógrafos. 10 años enredando: balance y retos de la geografía profesional*. Colegio de Geógrafos, p. 19.
- MONGIL, David; Àlex TARROJA (2004). "Los perfiles profesionales de la geografía española", dins: *La geografía española ante los retos de la sociedad actual. Aportación Española al XXX Congreso de la UGI*. Glasgow: Comité Español de la Unión Geográfica Internacional, p. 351-373.
- MONTANER, Carme; Rafel LLUSSÀ; Antoni F. TULLA; Joan VILÀ-VALENTÍ; Maria Dolors GARCIA RAMON; Isabel RUEDA; Santiago FERNÁNDEZ MUÑOZ; Laia DOMINGO; Elisabet SAU (2004). "La geografía profesional a Catalunya". *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, núm. 57, p. 181-210.
- PUJOL, Hermínia (2003). "El perfil dels membres de la Societat Catalana de Geografia i de l'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya". *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, núm. 56, p. 165-193.
- RIBERA, Lluís; Joan Manel SORIANO (2001). "Geografía i experiència professional: entrevista a deu joves geògrafs i geògrafes". *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, núm. 39, p. 149-170.
- ZOIDO, Florencio (2001). "Relaciones entre formación y dedicación profesional en la geografía española". *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, núm. 39, p. 37-56.